

Kohtuasi C-240/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

27. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud organ:Notariusz w Krapkowicach Justyna Gawlica – Krapkowice (Polska)
(Krapkowice notar Justyna Gawlica – Krapkowice (Poola))**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

16. märts 2024

Menetlusosalised

N.T., O.T., S.T., BNP Paribas Fortis SA/NY

Põhikohtuasja ese

Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetlus, mille algatas notar omal algatusel pärast seda, kui pank, kellele Euroopa pärimistunnistus esitati, vaidlustas selle õiguslikud tagajärjed. Menetluskulude jagamine.

Eelotsuse küsimuste ese ja õiguslik alus

Notari õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107), artikli 71 lõike 2 ja artikli 69 lõike 2 tõlgendamine. ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 650/2012 artikli 71 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et Euroopa pärimistunnistusi väljastav kohtuväline

asutus on käimasolevas pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluses volitatud esitama eelotsusetaotlust ELTL artikli 267 alusel?

Kui vastus sellele küsimusele on jaatav, siis:

2. Kas viidatud määruse artikli 71 lõige 2 võimaldab liikmesriigi õiguse alusel nõuda Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse kulude katmist pangalt, kes ei olnud pärimistunnistuse väljastamise menetluse osaline, ei esitanud selle kehtetuks tunnistamise või muutmise taotlust, vaid vaidlustas talle esitatud pärimistunnistuse õiguslikud tagajärjed viisil, mille tulemusena selle tunnistuse välja andnud asutus algatas omal algatusel selle pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse, mis toimus panga osalusel?

Kui vastus sellele küsimusele on jaatav, siis:

3. Kas viidatud määruse artikli 69 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et pangal, kellele on esitatud Euroopa pärimistunnistuse kehtiv kinnitatud ära kiri, ei ole õigust vaidlustada pärimistunnistuses nimetatud isiku staatust pärijana?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107), eelkõige selle artikli 69 lõige 2 ja artikli 71 lõige 2. ELTL artikkel 267.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

14. veebruari 1991. aasta notariaadiseadus (ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie)

Artikli 5 lõige 1. Notarid saavad toimingute pooltega sõlmitud lepingu alusel oma töö eest tasu, mis ei ületa asjaomase toimingute jaoks ette nähtud notaritasu ülemmäära.

Lõige 2. Lõikes 1 nimetatud tasu ei hõlma transpordikuluseid ega muid vältimatuid kulusid, mida notar on oma ülesannete täitmisel kandnud.

Lõige 3. Justiitsminister [...] määrab määrusega kindlaks maksimaalsed notaritasud lõikes 1 nimetatud notari ametitoimingute eest ja maksimaalsed summad, mille võrra võib tasu väljaspool notaribürood tehtud notari ametitoimingute puhul suurendada, võttes arvesse notari ametitoimingu eseme väärtust ja selle toimingu laadi, selle keerukust, notari töökoormust, toimingu tegemiseks kuluvat aega ja ühiskondlikku huvi, mis tagab tsiviilõiguse valdkonnas nõutava juurdepääsu notari ametitoimingutele [...].

Artikkel 79. Notar teeb järgmisi toiminguid: [...]

1b) Euroopa pärimistunnistusega seotud toimingud.

Artikli 83 lõige 1. Notari ametitoimingu tegemisest keeldumise peale võib huvitatud isik ühe nädala jooksul alates keeldumise põhjustest teatamisest või, kui ta ei ole ettenähtud tähtaja jooksul taotlenud keeldumise põhjuste teatavakstegemist, alates kuupäevast, mil ta sai keeldumisest teada, esitada kaebuse pädevale toimingu tegemisest keeldunud notaribüroo asukohajärgsele piirkondlikule kohtule. Kaebus esitatakse kõnealuse notari kaudu.

Artikli 89 lõige 1. Notari ametitoimingu pooled vastutavad notarile makstava tasu eest solidaarselt.

Artikkel 95t. Notar märgib protokollis Euroopa pärimistunnistuse väljaandmise, parandamise, muutmise või kehtetuks tunnistamise või selle mõju peatamise, samuti nende toimingute tegemisest keeldumise. [...]

Artikli 95u lõige 1. Notar edastab omal algatusel Euroopa pärimistunnistuse väljaandmise või selle väljaandmisest keeldumise protokollis ära kirja koos selgitusega edasikaebamise korra kohta [...].

Artikkel 95v. Kui selgub, et määruses [nr 650/2012] ette nähtud Euroopa pärimistunnistuse muutmise või kehtetuks tunnistamise alus on olemas, võib notar omal algatusel tunnistust muuta või selle kehtetuks tunnistada.

Artikkel 95w. Notar esitab omal algatusel väljavõtte protokollist, mis kajastab Euroopa pärimistunnistuse parandamist, muutmist või kehtetuks tunnistamist või selle mõju peatamist või nende toimingute tegemisest keeldumist, koos selgitusega edasikaebamise korra kohta. [...].

Artikli 95x lõige 1. Notari ametitoimingud, mis puudutavad Euroopa pärimistunnistuse väljastamist, parandamist, muutmist või kehtetuks tunnistamist, võib edasi kaevata. Artiklit 83 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

Justiitsministri 28. juuni 2004. aasta määruse notaritasude maksimummäärade kohta (*Dz. U. 2020*, jrk nr 1473)

§ 10a lõige 2a. Euroopa pärimistunnistusega seotud tehingute puhul, välja arvatud [...] nimetatud tehingud, on tasu maksimummäär 400 Poola zlotti.

Asjaolude ja menetluse lühikirjeldus

- 1 Pärandaja K.T. oli Poola ja Saksamaa kodanik, kes elas Belgias. Ta oli lastetu ja vallaline ning tema lähimad pereliikmed olid tema Poolas elavad vanemad ja õde. Veidi enne surma saabus K.T. Poolasse, kus ta koostas Poola notari juures testamendi, milles valis Poola õiguse ja määras oma õe ainupärijaks. Pärandaja suri 6. veebruaril 2023 ja tema alaline elukoht oli sel ajal endiselt Belgia.

- 2 Belgia territooriumil asuva pärandi hulka kuulub muu hulgas raha pangakontol, mida haldab BNP Paribas Fortis SA/NV (edaspidi „pank“). Pärija taotles Belgia notarilt Belgia pärimistunnistust. Poola õiguse kohaldatavuse tõttu suunati ta aga Poola ametiasutuste poole.
- 3 22. veebruaril 2023 toimus Krapkowice (Poola) notaribüroos testamendi avamine ja väljakuulutamise. Pärandaja vanemad ja õde, kes on seadusjärgne pärija, sõlmisid sel puhul määruse nr 650/2012 artikli 5 kohase kohtualluvust määrava lepingu. Pärimismenetluse tulemusena andis Poola notar (edaspidi „Krapkowice notar“) välja pärimistunnistuse, millega pärandaja õde tunnistati ametlikult tema ainupärijaks. Ühele selle dokumendi väljavõttele lisati pärimisasja ametlikku dokumenti puudutav tõend, mis kujutas endast komisjoni rakendusmääruse nr 1329/2014, millega kehtestatakse määruses nr 650/2012 osutatud vormid (ELT 2014, L 359, lk 30), lisa. Krapkowice notar kirjeldas selles tõendis väljastatud pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi ja märkis, et see on õiguslikult siduv.
- 4 Pank aga nõudis pärijalt Euroopa pärimistunnistuse esitamist. 5. juulil 2023 andis Krapkowice notar välja Euroopa pärimistunnistuse, millega pärandaja õde tunnistati ametlikult tema ainupärijaks. Pärija esitas selle pangale, pank aga nõudis seejärel, et pärija esitaks rahvastikuregistri tõendi, mis kinnitaks, et pärandajal tõepoolest ei olnud lapsi, ning Belgia notari välja antud pärimistunnistuse.
- 5 2023. aasta augustis teavitas pärija sellest Krapkowice notarit, kes 18. septembril 2023 selgitas pärijale ja pangale kohtualluvuse määramise lepingu sõlmimisest ja Euroopa pärimistunnistuse väljaandmisest tulenevat õiguslikku olukorda, keeldus väljastamast kinnitusi Euroopa pärimistunnistuse väljaandmise õigsuse kohta ja selgitas pangale võimalust esitada määruse nr 650/2012 artikli 71 lõike 2 kohaselt taotlus Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamiseks või muutmiseks. Ta märkis, et kuni kehtetuks tunnistamise või muutmiseni on Euroopa pärimistunnistus kehtiv.
- 6 Samuti märkis Krapkowice notar, et kui Euroopa pärimistunnistuse õiguslikud tagajärjed vaidlustatakse, kavatses ta omal algatusel algatada Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse. Ta rõhutas ka, et sellise menetluse algatamine tooks kaasa menetluskulud (notaritasud, kättetoimetamis- ja tõlkimiskulud).
- 7 3. novembril 2023, olles saanud pärija käest teada, et pank seab jätkuvalt kahtluse alla Euroopa pärimistunnistuse õiguslikud tagajärjed, ja võttes arvesse panga tegevusetust, algatas Krapkowice notar omal algatusel Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse, mille osalised olid pärija, pärandaja vanemad ja pank. Notar määras menetlusosalistele kuuenädalase tähtaja, et esitada notarile igasugune teave ja kõik dokumendid, mis võiksid näidata, et Euroopa pärimistunnistus ei vasta nõuetele. Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi ei peatatud.

- 8 Krapkowice notar teavitas menetlusosalisi, et ta algatab menetluse, kuna pank keeldus tunnustamast Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi, mis võib tähendada, et pank võib omada teavet või dokumente, mis ei ole teada Euroopa pärimistunnistuse väljastanud asutusele ja mis mõjutavad tunnistuse õigsust; samuti teavitas ta neid, et Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse tulemus ja kulg mõjutavad menetlusosaliste kulusid, mis sätestatakse menetluse lõpp-protokollis. Ükski menetlusosaline ei ole esitanud tõendeid, mis kinnitaksid, et Euroopa pärimistunnistus ei vasta nõuetele.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

Notaritasu käsitlevate sätete kohaldamise praktika

- 9 Notariaadiseaduse artikli 5 lõikes 1 nimetatud lepingulised kokkulepped notaritasu kohta ei puuduta toiminguid, mida notar teeb pärimiskohtu ülesande täitmisel, vaid seda notari tegevusvaldkonda, mis on seotud lepingute koostamisega. Esiteks on notaritasu ülemmäär pärimismenetluses sümboolne ega sõltu pärandvara väärtusest. Seda liiki kohtuasjade puhul ei peeta pooltega nõu notaritasu üle ja määrusest tulenev maksimummäär määratakse igal konkreetsel juhul. Teiseks on Krapkowice notar käesoleval juhul algatanud avalik-õigusliku menetluse, mille tulemus võib mõjutada kas panga vastutust kahju hüvitamise eest või esialgse Euroopa pärimistunnistuse väljastamise menetluse osaliste kriminaalvastutust valeandmete esitamise eest. Kohtuasja olemus ja vajadus säilitada pooltega distantsi välistavad seda enam igasuguse kokkuleppe seoses notaritasu suurusega.
- 10 Krapkowice notar rõhutab seda aspekti seetõttu, et kohtujurist Y. Boti 17. mai 2017. aasta ettepanek kohtuasjas C-658/17, WB (punkt 92) sisaldas ebatäpseid märkusi notaritasu kohta, mida makstakse Poola notarile pärimistunnistuse väljastamise menetluse läbiviimise eest.

Notari seisukoht põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimuse esitamise pädevuse põhjendus

- 11 Krapkowice notar märgib, et lähtub Poola notari pädevusest esitada Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse kontekstis eelotsuse küsimus. Seda küsimust tuleb eristada Poola notari kvalifitseerimisest kohtuks muude pädevuste teostamisel või muudes õiguslikes olukordades.
- 12 Määruse nr 650/2012 artikli 71 lõike 2 kohaselt on Poola seadusandja kehtestanud notarile kui Euroopa pärimistunnistusi väljastavale asutusele õigusliku kohustuse muuta väljastatud Euroopa pärimistunnistust või tunnistada see kehtetuks, kui see ei vasta nõuetele, seal hulgas omal algatusel. Sellega seoses on määruse nr 650/2012 artikli 71 lõikes 2 ette nähtud, et tunnistuse nõuetekohasust on võimalik kontrollida kas omal algatusel või taotluse alusel, mis ilmneb sõnastusest

„kui on kindlaks tehtud, et tunnistus või selle üksikud andmed ei vasta tegelikkusele“.

- 13 Kõnealuse menetluse ese on väljastatud Euroopa pärimistunnistuse sisu õigsus kui alus selle muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks ja seega tunnistusega õigustoimingutes tekitatavate õiguslike tagajärgede kaotamiseks.
- 14 Tekib küsimus, kas Euroopa pärimistunnistuse nõuetekohasuse hindamise raames, mille tegi notar tunnistust välja andva asutusena, täidab notar Euroopa pärimistunnistuse tühistamise või muutmise valdkonnas kohtu ülesandeid. Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise õiguse andmine kohtuvälisele asutusele seostub ka vajadusega lahendada vaidlused nii alge Euroopa pärimistunnistuse väljastamise menetluse osalejate vahel, näiteks testamendi hilisema avalikustamise korral, kui ka suhetes kolmandate isikutega, kelle suhtes Euroopa pärimistunnistusega volitatud pärijad teostavad oma õigusi ning kes võivad seada kahtluse alla Euroopa pärimistunnistuses kirjeldatud ja selle väljaandmise etapis kahtlusi mitte tekitanud õigusliku olukorra.
- 15 Seega peab iga tunnistusi välja andev asutus, sealhulgas kohtuvälise asutus, olema valmis Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise korral lahendama ka vaidlusaluseid küsimusi. Ilma selliste lahenditeta ei ole tal võimalik teha otsust Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise kohta.
- 16 Krapkowice notar märgib, et ilma juurdepääsuta liidu õigusega kohtu ülesandeid täitvate asutuste jaoks ette nähtud institutsioonilisele struktuurile, nagu eelotsuse menetlus, ei ole notaril võimalik usaldusväärselt täita tunnistusi väljaandva asutuse ülesandeid ja tagada varem välja antud Euroopa pärimistunnistuste õigsus.
- 17 Selline olukord võib negatiivselt mõjutada kohtuväliste asutuste väljastatud Euroopa pärimistunnistuse tunnistamist õigustoimingutes. Et säilitada tõendi enda ja selle tagajärgede ühtsus kõigis liikmesriikides, on vaja säilitada tunnistusi väljaandva asutuse institutsiooni ühtsus. Kui tunnistusi väljaandva asutuse institutsiooni ühtsus lõhutakse esimese (kohtuliku) ja teise (kohtuvälise) kategooria asutuste kasutuselevõtuga, toob see kaasa esimese ja teise kategooria Euroopa pärimistunnistuste tekkimise ka õigustoimingutes.
- 18 Seda probleemi ei lahenda kohtulik järelevalve, mille liidu seadusandja on usaldanud kohtutele. Tunnistuse väljastanud asutuste otsuste peale esitatud kaebusi menetlevate kohtute eelisõigus piirdub nimelt tunnistuse väljastanud asutuse hinnangute õigsuse kontrollimisega Euroopa pärimistunnistuse nõuetekohasuse kontekstis ega laiene otseselt tõendite õigsuse kontrollimisele ja sellekohase menetluse algatamisele omal algatusel.
- 19 Mis puudutab kohtute rolli Euroopa pärimistunnistusega seotud menetlustes, siis märgib Krapkowice notar, et enamik liikmesriike ei ole otsustanud anda tunnistusi välja andva asutuse ülesandeid üksnes kohtutele. Poolas, kus pooled saavad valida kohtute ja notarite kui tunnistusi välja andvate asutuste vahel, eelistavad kodanikud selgelt notareid. Kui Poola notarid peaksid saatma pooled iga kord

kohtusse, sest notarite väljastatud Euroopa pärimistunnistused muutuvad muudes liikmesriikides pikas perspektiivis teise kategooria Euroopa pärimistunnistusteks, kahjustaks see poolte huve.

- 20 Järeldust, et Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetlust läbiviiv asutus täidab kohtu ülesandeid, toetab ka määruse süstemaatika. Määruse nr 650/2012 artikli 66 lõikes 5 pidas liidu seadusandja vajalikuks kehtestada menetluslik viis tõendite kogumiseks teistes liikmesriikides. See on seotud asjaoluga, et Euroopa pärimistunnistuse väljaandmise etapis ei saa asi olla vaieldav (määruse nr 650/2012 artikli 67 lõike 1 teise lause punkt a). Euroopa pärimistunnistust väljastav asutus ei ole seega määratud vaidlusaluseid küsimusi lahendama ja Krapkowice notar on seisukohal, et ta ei ole kohus, kellel on õigus kasutada kohtutele mõeldud õiguskoostöö vahendeid tsiviilasjades (vrd eelotsuse küsimusega, mille esitas Amtsgericht Ldrach Saksa väljastava asutusena Euroopa pärimistunnistuse väljastamise asjas, mida Euroopa Kohus käsitles kohtuasjas Albausy, C-187/23). Olukord muutub siiski pärast Euroopa pärimistunnistuse väljaandmist, selle kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse staadiumis, kus tunnistust väljastaval asutusel tuleb lahendada ka vaidlused. Seega ei ole seadusandja määruse artiklis 71 korranud määruse nr 650/2012 artikli 66 lõikega 5 sarnast regulatsiooni.
- 21 Krapkowice notar on seisukohal, et käesoleval juhul täidab ta kohtu ülesandeid ulatuses, mis õigustab seisukohta, et tal on õigus esitada Euroopa pärimistunnistuse tühistamise või muutmise otsuse kontekstis oluline eelotsuse küsimus. Võttes aga arvesse menetluste tulemusi kohtuasjades C-658/17, WB ja C-387/20, OKR, esitab ta eelotsuse küsimuse esitamise pädevuse küsimuse kohta eraldi eelotsuse küsimuse.

3. Teise ja kolmanda küsimuse eseme tähtsus kohtuasja lahendamisel

- 22 Krapkowice notar algatas omal algatusel menetluse, et selgitada Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise aluseid Euroopa pärimistunnistusega seotud õigustoimingutes. Asjaolu, et pank seadis järjekindlalt kahtluse alla talle esitatud Euroopa pärimistunnistuse õiguslikud tagajärjed, viis notari järeldusele, et pangal on sisulised alused seada kahtluse alla Euroopa pärimistunnistuse nõuetekohasus. Võttes arvesse seda ja panga keskset rolli faktiliste kahtluste selgitamisel, anti pangale menetlusosalise staatus.
- 23 Riigisisene menetlus on lõppfaasis. Menetluse lõpetamine toob ühtlasi kaasa selle kulude tasumise vajaduse. Need kulud koosnevad notaritasust asjas tehtud toimingute eest, pangale menetluse käigus saadetud dokumentide hollandi keelde tõlkimise ja nende kättetoimetamise kuludest.
- 24 Notari ametitoimingute poolte solidaarse vastutuse seaduslik mudel, mis formaalselt puudutab ainult notaritasusid, mitte aga muid menetluskulusid, on ka selle tasu puhul praktikas vaid lähtekoht, et kohaldada tavapäraseid juhiseid, mis

õigustoimingute praktikas on välja kujunenud laialt mõistetud notarikulude poolte vahel jagamise valdkonnas.

- 25 Üks neist juhistest on see, et pärimismenetluse kulud kannab pärija. See kehtib siiski kulude kohta, mis on vältimatud pärija staatuse saamiseks või kinnitamiseks, mitte tingimata Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse puhul.
- 26 Teine juhis, mis puudutab menetluskulude jaotumist, võtab arvesse seda, mil määral asjaomane menetlusosaline on seotud kõnealuse ametitoimingu tegemise vajadusega või selle osaliste kulude tekkimisega. Kõnealuse juhise kvalifitseeritud variant on mõista poolelt välja kulud, mis on põhjustatud selle poolte hooletust või ilmselgelt valest tegevusest.
- 27 Käesoleval juhul peab Krapkowice notar menetluse lõpetamisel otsustama menetluskulude jaotamise eelkõige peamiselt Euroopa pärimistunnistusega kinnitatud testamendijärgse pärija ja panga vahel. Teine võimalus on see, et kõnealuse asja asjaolude tõttu ei nõuta pooltelt kulusid sisse ja selle tulemusel kannab need kulud notar.
- 28 Oluline on seega hinnata panga argumente, mis on Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse algatamise aluseks. Sellise hinnangu andmiseks menetluskulude jaotamise kontekstis on mõlemad küsimused põhjendatud.
- 29 Oma teise küsimusega soovib Krapkowice notar teada, kas määrus võimaldab kohaldada liikmesriigi õigust kulude kohta ja kas määrusega ei ole vastuolus see, kui niisuguste kulude kandmist nõutakse ka isikult, kes ei olnud osaline Euroopa pärimistunnistuse väljaandmise alguses menetluses, kes ei ole taotlenud selle kehtetuks tunnistamist või muutmist, kuid kes sai Euroopa pärimistunnistuse tühistamise või muutmise menetluse osaliseks, kuna ta vaidlustas tunnistuse õiguslikud tagajärjed. Seega on küsimus selles, kas tegemist on liidu õigusest tuleneva õigusraamistikuga kulude jaotamise reguleerimiseks liikmesriigi õiguses või oma pädevuse teostamisega liikmesriigi õiguse alusel, mis seisneb kulude jaotamises viisil, mis kaldub kõrvale seadusest tulenevast solidaarsest vastutusest.
- 30 Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, välistab see nõude, et pank kannaks menetluskulud. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, tuleb seevastu arvesse võtta seda, mil määral on pank rikkunud üldkehtivaid õigusnorme, keeldudes tunnustamast Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi. Vastus kolmandale küsimusele on riigisisese menetluse lõppedes otsustav küsimuses, millises ulatuses tuleb pangalt mõista menetluskulud välja juhul, kui tal puudus pädevus pärimistunnistuse õiguslike tagajärgede tunnustamisest keeldumiseks.

4. Teise eelotsuse küsimuse esemega seotud õiguslikud kaalutlused

- 31 Menetluskulude küsimuse on liidu seadusandja määruse nr 650/2012 kohaldamisalast täielikult välja jätnud ja näib olevat selle üle kandnud liikmesriigi õigusele.
- 32 Seega näib, et liidu õiguse üldiste piirangute kontekstis on menetluskulude reguleerimise viis jäetud liikmesriikide seadusandjate ja tunnistusi välja andvate asutuste praktikale liikmesriigi õiguse kohaldamisel. Seega näib liikmesriigi õiguse kohaselt olevat lubatud koormata Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetluse kuludega kõiki menetlusosalisi.
- 33 Krapkowice notar luges panga menetlusosaliseks, arvestades, et Euroopa pärimistunnistuse õiguslike tagajärgede järjekindel vaidlustamine panga poolt viis selleni, et pangal tekkis õiguslik huvi lahendada Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise asi. Selle kohtuasja tulemus mõjutab nimelt panga võimalikku vastutust selle vaidlustamise tõttu tekkinud kahjude hüvitamise eest. Panga lugemine menetlusosaliseks tagab ka kehtetuks tunnistamise või muutmise aluste uurimise menetluse tõhususe, mis liidu õiguse praeguses arengujärgus oleks raskendatud ilma kohtuväliste tunnistusi välja andvatele asutustele tagatud juurdepääsuta määruses 2020/1784 ette nähtud institutsioonilisele struktuurile. Lõpuks leiab Krapkowice notar, et Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetlus peaks olema Euroopa pärimistunnistuse nõuetekohasuse kontrollimise peamine viis. Panga menetlusosaliseks tunnistamine on küsimus, mis on riigisiseses menetluses lõplikult lahendatud ja mida on vajaduse korral kontrollitud riigisiseses kaebemenetluses.

5. Kolmanda eelotsuse küsimuse esemega seotud õiguslikud kaalutlused

- 34 Õiguskirjanduses on viidatud kahele tasandile, millel eraõiguslikel isikutel on õigus keelduda tunnustamast neile esitatud Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi. Esimene on tahte autonoomia, mille olulisust selles kontekstis on eelkõige rõhutatud Saksa õiguskirjanduses. Selle käsitlusviisi kohaselt on eraõiguslikel isikutel õigus hinnata, kas neile esitatud Euroopa pärimistunnistuse kinnitatud ärakiri tõendab nende jaoks piisaval viisil pärija omadusi. Sellised väited põhinevad muu hulgas sellel, et määruse nr 650/2012 põhjenduse 69 kolmas lause ei ole normatiivne ja et Euroopa pärimistunnistuse õiguslike tagajärgede tunnustamise õiguslik kohustus on jäetud liikmesriikide ametiasutustele.
- 35 Krapkowice notar seab kahtluse alla väite, et kohustus tunnustada Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi on suunatud üksnes liikmesriikide ametiasutustele. Tema hinnangul kohustab määruse artikli 69 lõige 1 neid tagajärgi järgima liikmesriikide õigusruumis, sealhulgas eraõiguslike isikute poolt. Olukordades, kus liidu seadusandja suunab määruse ainult liikmesriikidele või

nende asutustele, kajastub see sätete sõnastuses (vrd määruse nr 650/2012 artikkel 4).

- 36 Krapkowice notar ei tea, kas see on nii Belgia pangandussektoris, kuid liikmesriikides ja igal juhul Poolas on olemas terved teenuste osutamise sektorid, kus majanduslikult tugevad ettevõtjad keelduvad süstemaatiliselt ja järjekindlalt osutamast rahalisi teenuseid füüsilistele isikutele, sealhulgas tarbijatele. Krapkowice notar ei nõustu nõudega anda võlgnikule pädevust hinnata, kas võlausaldaja on selle võlgniku seisukohalt Euroopa pärimistunnistuse ära kirja esitamise ja nõuetekohaselt tõendanud oma omadusi pärijana.
- 37 Teine tasand, kus Euroopa pärimistunnistuse õiguslikud tagajärjed on mõnikord suhtelised, on tunnistuse enda olemus, mis justkui on vaid tõendatud õigusliku staatuse õigsuse eelduse allikaks, mida on võimalik ümber lükata. Viidates selles kontekstis Saksa õiguskirjandusele, märgib Krapkowice notar, et sellisel juhul oleks pangal käesoleval juhul õigus Euroopa pärimistunnistuse sisu mitte järgida ja suunata pärija Belgias pärandi väljamaksmiseks kohtusse.
- 38 Krapkowice notar märgib aga, et Euroopa pärimistunnistus, mis oleks vaid tõendamismenetluse lähtepunktiks seoses tunnistusega ametlikuks muudetud staatusega eri liikmesriikides, oleks vähe tõhus vahend. Määruses nr 650/2012 ei ole ette nähtud mitte ainult põhimõtte, et kohtualluvused peavad olema koondunud ühte liikmesriiki, vaid et just liikmesriik, kus Euroopa pärimistunnistus on välja antud, on pädev viima läbi Euroopa pärimistunnistuse kehtetuks tunnistamise või muutmise menetlust. Järelikult ei saa tõendi õigsust hinnata teiste liikmesriikide ametiasutused, sealhulgas tõendit kasutavate riikide kohtud, kes on seotud Euroopa pärimistunnistuse sisuga. Tegemist on õigusliku integratsiooni vormiga, mis läheb kaugemale klassikalisest kohtuotsuste tunnustamise kohustusest. Seda seisukohta toetab ka Euroopa pärimistunnistuse ülesehituse ja selle õiguslike tagajärgede ühtsus kõigis liikmesriikides, mida ei saaks säilitada, kui igas liikmesriigis saaks Euroopa pärimistunnistuse tagajärgi kontrollida kohalike tõendamisreeglite alusel.
- 39 Seda, kas Euroopa pärimistunnistuses on materiaalselt seisukorda õigesti arvesse võetud, saab seega hinnata üksnes väljaandjariigis. Seevastu kasutusriigis vabastab Euroopa pärimistunnistus ametlikuks tunnistatud pärija oma staatuse tõendamise kohustusest nii, et see on siduv nii õigustoimingute osalistele kui ka kohtutele, kes võivad selle aspektiga eelküsimusena kokku puutuda. Pank, kes keeldub tunnustamast Euroopa pärimistunnistuse õiguslikke tagajärgi, rikub seega üldkehtivaid õigusnorme.